

Prognose for arbeidsmarkedet i Troms 2018

Innhold

1. Sammendrag	3
1.1 Vurdering av fjorårets anslag	5
2. Etterspørselen på arbeidsmarkedet	6
2.1 Historikk.....	6
2.1.1 Næringer med nedgang i antall sysselsatte	7
2.1.2 Næringer med stabil sysselsetting	8
2.1.3 Næringer med vekst i antall sysselsatte.....	8
2.2 Stillingsmarkedet.....	9
2.3 Forventet utvikling i de enkelte næringer	10
2.3.1 Jordbruk, skogbruk og fiske.....	10
2.3.2 Bergverksdrift og utvinning	10
2.3.3 Industri	10
Øvrig industri i Troms	11
2.3.4 Bygge- og anleggsvirksomhet.....	11
2.3.5 Varehandel og reparasjon av motorvogner	11
2.3.6 Transport og lagring	11
2.3.7 Overnattings- og serveringsvirksomhet	12
2.3.8 Finansiering og forsikring	12
2.3.9 Forretningsmessig og teknisk tjenesteyting, eiendomsdrift	12
2.3.10 Personlig tjenesteyting.....	12
2.3.11 Offentlig tjenesteyting.....	12
2.4 Forventet endring i sysselsetting fordelt på næringer	14
3. Tilbudet av arbeidskraft	14
3.1 Befolkningsutvikling	14
3.2 Yrkesfrekvenser	15
3.3 Utvikling i arbeidsstyrken framover	16
4. Tilpasningen på arbeidsmarkedet	17
4.1 Utviklingen i ledigheten fordelt på yrkesbakgrunn	17
5. Prognose over registrert ledighet	18

1. Sammendrag

Pr november 2017 er det 1401 helt arbeidsledige personer i Troms. Det utgjør en ledighet på 1,6 prosent, eller en nedgang på 341 personer sammenlignet med november i fjor. Tidligere har sesongvariasjonen for november normalt vist en liten økning i ledigheten, men i år er endringen ned hele 20 prosent fra samme periode i fjor. Vi har faktisk ikke statistikk som viser lavere ledighet for november siden 1961. Fylkets to mest folkerike kommuner, Tromsø og Harstad, har en ledighet på henholdsvis 1,4 og 1,6 prosent.

Ungdomssatsningen virker

Den største nedgangen i antall ledige finner vi blant de unge voksne. Aldersgruppen under 30 år utgjør over halvparten av den totale ledighetsnedgangen i fylket sammenlignet med november 2016.

Ledige stillinger

Det er nå registrert 778 ledige stillinger i Troms, som er en økning på 24 prosent fra samme periode i fjor. 510 av disse er i Tromsø. Innen helse, pleie og omsorg er det registrert 208 ledige stillinger, samtidig ser vi en fin økning i ledige stillinger innen bygg og anlegg og industriarbeid. Den største økningen i antall ledige stillinger ser vi for meglere og konsulenter, hvor det er 41 ledige stillinger som representerer en økning fra november i fjor på 242 prosent. Barne- og ungdomsarbeid ligger hakk i hel med 62 ledige stillinger som er en økning på 158 prosent fra samme periode i fjor.

NAV Troms forventer en stabil sysselsetting i 2018, men at veksten blir noe lavere enn i 2017. Veksten vil komme innen Bygge- og anleggsvirksomhet, Overnattings og serveringsvirksomhet, Eiendomsdrift og forretningsmessig og teknisk tjenesteyting og innen offentlig virksomhet, særlig innen helse. Bedringen i arbeidsmarkedet har ført til at yrkesfrekvensen økte fra 71,3 i 2015 til 72,2 i 2016. Økningen var størst for de under 30 år. Vi forventer at yrkesfrekvensen blir den samme i 2017 og i 2018. Veksten i befolkningen og i den yrkesaktive delen har økt hvert år og forventes å øke også i 2018.

Arbeidsmarkedet i Troms har de siste årene vist en annen utviklingstrend enn i landet.

Oljeutvinningsrelatert virksomhet sysselsetter bare en liten del av arbeidstakerne i fylket. I tillegg har fylket en stor offentlig sektor som virker stabiliserende på arbeidsmarkedet. Når ledigheten på landsbasis går ned går den mindre ned i vårt fylke og når ledigheten øker, øker den mindre i vårt fylke.

I mange næringer er det problemer med å rekruttere og det mangler kompetanse. Dette gjelder både personell med høyere utdanning så vel som fagarbeidere. Økt grad av mobilitet i fylket vil kunne avhjelpe denne mangelen.

Antallet i ordinære arbeidsmarkedstiltak er økt med 11,5 % sammenlignet med i fjor.

NAV forventer altså en moderat økt sysselsetting i flere næringer i 2018, og vil her trekke fram følgende:

Bygge- og anleggsvirksomhet

Det er stor aktivitet innen bygg og anlegg i hele fylket. Det dreier seg om bygging av infrastruktur, utbygging av kjøpesentra, boligområder samt bygging av store bygg, både statlige og kommunale. I

NAVs bedriftsundersøkelse for 2017 forventer 30 % av bedriftene en netto økning i antall ansatte det kommende året. 17 % av bedriftene melder også at de har mislyktes i å rekruttere de tre siste måneder og at rekrutteringsproblemene skyldes for få kvalifiserte søkere. Det er mangel på fagarbeidere og det er nødvendig med utenlandsk arbeidskraft fra EØS-området. I NAVs bedriftsundersøkelse svarte 37 % av bedriftene at de hadde benyttet utenlandsk arbeidskraft.

NAV Troms forventer, med lokale variasjoner, at sysselsettingen innen bygge- og anleggsvirksomhet vil øke til neste år.

Overnattings- og serveringsvirksomhet

Næringen sysselsetter en større andel av alle sysselsatte i fylket enn snittet for landet. Denne næringen har opplevd en høy vekst de senere år i hele fylket. Det er etablert flere nye hoteller i fylket og det rapporteres om rekordbelegg. Konferansemarkedet står for en stor del av dette. Det er også stor aktivitet knyttet til vinterturisme. I følge NAVs bedriftsundersøkelse forventer 26 % av bedriftene en netto økning i antall ansatte kommende året. Næringen opplever rekrutteringsproblemer og 11 % av bedriftene melder at de har mislyktes å rekruttere de tre sistemånedene og at rekrutteringsproblemene i stor grad skyldes for få kvalifiserte søkere. På spørsmålet om bruk av utenlandsk arbeidskraft svarer 69 % av bedriftene bekreftende.

NAV Troms forventer at sysselsettingen innen Overnattings- og serveringsvirksomhet vil øke til neste år, selv om hval-turismen muligens går ned pga at hvalene nå trekker lengere nord.

Eiendomsdrift, forretningsmessig og teknisk tjenesteyting

Innen Eiendomsdrift, teknisk tjenesteyting har det vært en årlig vekst i sysselsettingen frem til 2014, mens Forretningsmessig tjenesteyting opplevde en nedgang i antall sysselsatte i samme periode. I NAVs bedriftsundersøkelse forventer 24 % av bedriftene i disse to næringene til sammen en økning i antall ansatte det kommende året.

NAV Troms forventer økt sysselsetting det kommende året.

Offentlig sektor

Offentlig sektor står for 45 % av de sysselsatte i Troms og er i høy grad avgjørende for aktivitetsnivået i fylket. Mange er også ansatt i bedrifter som har det offentlige som hovedmarked for leveranse av varer og tjenester. Sektoren er i liten grad påvirket av konjunktursvingninger og har bidratt til stabilitet i sysselsettingen i Troms.

I NAVs bedriftsundersøkelse forventer 6 % av virksomhetene innen Offentlig forvaltning og forsvar en oppgang. 4 % av virksomhetene innen Undervisning og 1 % innen Helse og sosialtjeneste forventer en netto nedgang i antall ansatte.

I årets bedriftsundersøkelse oppgir 20 % av virksomhetene innen Helse- og sosialtjeneste at de har mislyktes i å rekruttere de tre siste månedene. Dette skyldes bl.a. mangel på kvalifiserte søkere. Innen Offentlig administrasjon og forsvar oppgir 6 % av virksomhetene at de har hatt problemer med å rekruttere. Innen undervisning er tallet 20 %, i motsetning til forrige undersøkelse hvor det ikke var noen rekrutteringsproblemer.

Kommuneøkonomien setter klare grenser for lokal aktivitet, men sektoren vil likevel vokse noe som en følge av økende omfang av offentlige tjenester. En aldrende befolkning vil også medføre økte oppgaver innen pleie og omsorg.

En stor arbeidsgiver innen Offentlig virksomhet er sykehusene. Det er naturlig å forvente en økt etterspørsel etter arbeidskraft som følge av turnover og naturlig avgang.

Veksten i offentlig sektor ser ut til å flate ut noe, men NAV Troms forventer en viss økning i sysselsettingen i 2018, særlig innen helse.

Industri

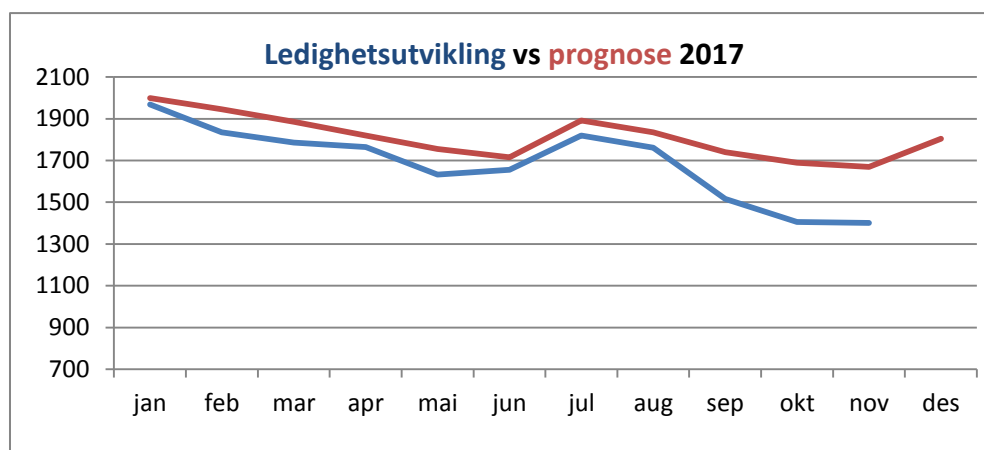
Nær halvparten av de sysselsatte i næringen arbeider innen næringsmiddelindustrien som i hovedsak er fiskeindustri. Næringen eksporterer til utlandet og lavere kroneverdi som følge av fallet i oljeprisen har ført til økt konkurransekraft og økt eksport av norske varer. Veksten i næringen er derfor god, og i NAVs bedriftsundersøkelse oppgir 28 % av bedriftene at de forventer netto økning i ansatte det kommende året. Næringsmiddelindustrien alene forventer 30 % økt vekst. Fiskeindustrien har sesongvariasjoner og dette medfører at det i perioder vil være mangel på arbeidskraft og i andre perioder betydelig ledighet på grunn av permitteringer. De øvrige industrigrenene er små og hver enkelt sysselsetter relativt få personer. I Sør-Troms fins det et par mekaniske verksteder. Her forventes en stabil sysselsetting.

I NAVs bedriftsundersøkelse oppgir 70 % av bedriftene i industrien samlet at de har benyttet utenlandsk arbeidskraft, mens 20 % av bedriftene i næringsmiddelindustrien oppgir det samme.

NAV forventer stabil til noe økende sysselsetting i industrien i 2018 totalt sett.

1.1 Vurdering av fjorårets anslag

I arbeidsmarkedsprognosen for 2017 anslo vi en ledighetsrate på 2,1 %. Vi forventet en lavere ledighet i 1.halvår enn i 2016, og en høyere ledighet i 2.halvår. I gjennomsnitt anslo vi at ledigheten ville prosentvis være den samme som i 2016. Bakgrunnen for dette var signaler fra SSB samt våre egne erfaringer.

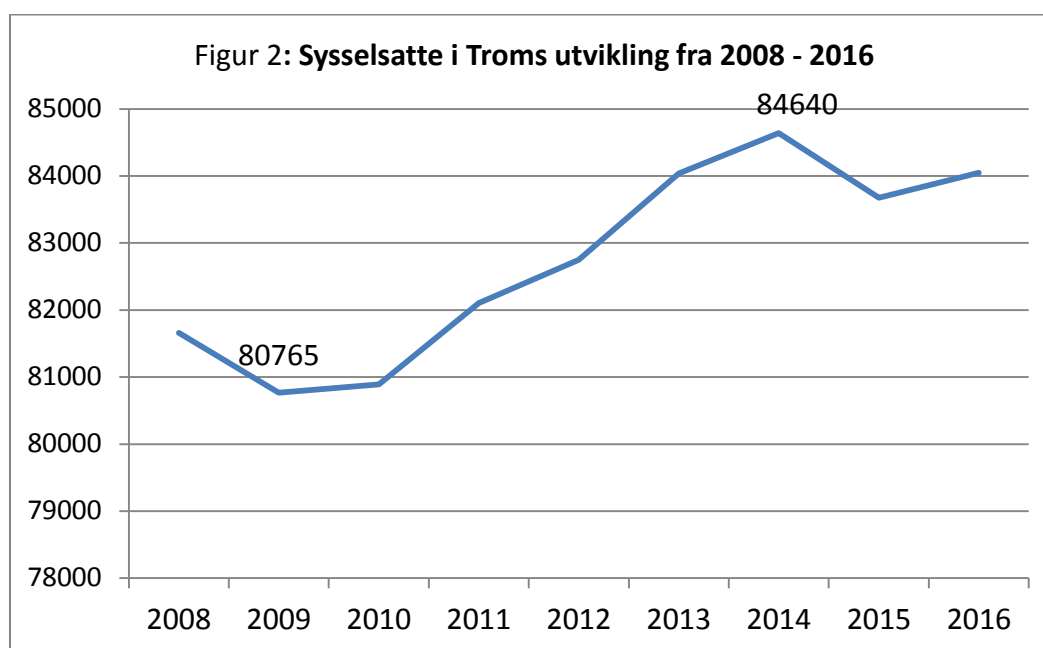

Prognosen vår for 1.halvår 2017 med lavere ledighet var korrekt, men for 2.halvår ble det motsatt. **Ledigheten** fortsatte bare å falle og falle for hver måned, ned til 1,6 % i oktober og november. Dette skyldes mange store prosjekter i flere deler av fylket. Antall drop-outs fra videregående skole er merkbart redusert, og ungdomsledigheten har gått betydelig ned.

2. Etterspørselen på arbeidsmarkedet

2.1 Historikk

I denne delen vil vi gå gjennom utviklingen i de ulike næringene. Grunnlaget er sysselsetningsstatistikk fra 4. kvartal 2008 til 4. kvartal 2015¹. Figur 2 viser utviklingen i antall sysselsatte fra 2008 til 2014 og tallet for 2015 som bygger på nye datakilder og derfor ikke kan sammenlignes med tallet for 2014. I Troms gikk sysselsettingen ned med 1,1 % fra 2008 til 2009. Fra 2009 til 2014 økte sysselsettingen i snitt per år med 0,9 %. Men veksten var avtagende fra 2013 til 2014. På landsbasis er det beregnet at sysselsettingen for 2015 ville ha vært 2,3 % høyere dersom man hadde benyttet de tidligere datakildene. Tallet for 2016 viser en vekst fra 2015 på 0,5 %.

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Tabell 1 nedenfor viser antall sysselsatte i Troms i 2015 og 2016 samt andel sysselsatte i de ulike næringer i prosent av totalt antall sysselsatte i landet og i Troms. I 2016 var det til sammen 84050 sysselsatte etter bosted i alderen 15-74 år i Troms, en økning på 374 personer. Et kjennetegn ved vårt fylke er at andelen sysselsatte i offentlig sektor er høy. I 2016 utgjorde sysselsatte i offentlig sektor 45,1 % av alle sysselsatte i Troms, mens andelen for landet som helhet bare var 35,5 %. Antall sysselsatte innen helse- og sosialtjenester i Troms økte fra 2015 til 2016 med 279 personer og utgjør nå 56,9 % av alle sysselsatte i offentlig sektor. Troms har også vært et fylke med en relativt liten industrisektor. I 2016 utgjorde de sysselsatte i industrien 5 % av alle sysselsatte, mens andelen på landsbasis var 8 %.

¹ Fra 2015 bygger statistikken på nye datakilder. For 4. kvartal 2015 ligger antall sysselsatte i alt 60 000 lavere på landsbasis enn Arbeidskraftundersøkelsen AKU. Tidligere år var totaltallet i disse to statistikkene samordnet, og viste dermed samme antall sysselsatte.

Tabell 1: Sysselsatte etter bosted og næring 4. kvartal 2016

Næring	Antall og andel sysselsatte							
	Troms		endring	% endring	andel 2015	andel 2016	andel 2016	avvik Troms
	2015	2016	2015-2016		Troms	Troms	landet	og landet
01-03 Jordbruk, skogbruk og fiske	2 632	2598	-34	-1,3 %	3,1 %	3,1 %	2,2 %	0,9 %
05-09 Bergverksdrift og utvinning	1 061	847	-214	-20,2 %	1,3 %	1,0 %	2,0 %	-1,0 %
10-33 Industri	4 276	4241	-35	-0,8 %	5,1 %	5,0 %	8,0 %	-3,0 %
35-39 Elektrisitet, vann og renovasjon	1 018	985	-33	-3,2 %	1,2 %	1,2 %	1,2 %	0,0 %
41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	6 527	6791	264	4,0 %	7,8 %	8,1 %	8,2 %	-0,1 %
45-47 Varehandel, reparasjon av motorvogner	10 111	10238	127	1,3 %	12,1 %	12,2 %	13,5 %	-1,3 %
49-53 Transport og lagring	4 854	4806	-48	-1,0 %	5,8 %	5,7 %	5,3 %	0,4 %
55-56 Overnattings- og serveringsvirksomhet	3 241	3357	116	3,6 %	3,9 %	4,0 %	3,5 %	0,5 %
58-63 Informasjon og kommunikasjon	1 441	1457	16	1,1 %	1,7 %	1,7 %	3,4 %	-1,7 %
64-66 Finansiering og forsikring	888	777	-111	-12,5 %	1,1 %	0,9 %	1,8 %	-0,8 %
68-75 Teknisk tjenesteyting, eiendomsdrift	3 800	3769	-31	-0,8 %	4,5 %	4,5 %	6,2 %	-1,7 %
77-82 Forretningsmessig tjenesteyting	2 962	3192	230	7,8 %	3,5 %	3,8 %	4,8 %	-1,0 %
84 Off.adm., forsvar, sosialforsikring	7 452	7332	-120	-1,6 %	8,9 %	8,7 %	6,4 %	2,3 %
85 Undervisning	8 957	9010	53	0,6 %	10,7 %	10,7 %	8,2 %	2,5 %
86-88 Helse- og sosialtjenester	21 299	21578	279	1,3 %	25,5 %	25,7 %	20,9 %	4,8 %
90-99 Personlig tjenesteyting	2 675	2673	-2	-0,1 %	3,2 %	3,2 %	3,9 %	-0,7 %
00 Uoppgitt	482	399	-83	-17,2 %	0,6 %	0,5 %	0,6 %	-0,2 %
Sum alle næringer	83 676	84 050	374	0,4 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	0,0 %
Sum offentlig sektor	37 708	37 920	212	0,6 %	45,1 %	45,1 %	35,5 %	9,7 %

Kilde: Statistisk sentralbyrå

2.1.1 Næringer med nedgang i antall sysselsatte

Bergverksdrift og utvinning

I 4. kvartal 2015 arbeidet 1061 personer i næringen og den utgjorde 1,3 % av alle sysselsatte i Troms. I 2016 ble det 214 færre ansatte (-20,2 %) og dermed den næringen med størst nedgang i Troms. Næringen omfatter i hovedsak oljeutvinningsrelatert virksomhet som inntil nylig har vært i kraftig vekst.

Industri

I hele perioden etter finanskrisen har sysselsettingen i industrien økt med 5 %, men er nå begynt å flate ut og vi fikk en nedgang i 2016 på 0,8 %. Fiskeindustrien er den største sektoren i denne næringen.

Transport og lagring

Næringen har hatt ei stabil utvikling etter finanskrisa hvor antall sysselsatte ble redusert med 4,9 %. Deretter økte næringen med 4,1 % frem til 2014. I 2015 utgjorde næringen 5,8 % av alle sysselsatte i Troms og i 2016 en liten nedgang til 5,7 %

Finansiering og forsikring

Antall sysselsatte innen finansiering og forsikring er redusert med 19 % fra 2008 – 2014. Størst var nedgangen fra 2008 – 2010, da antall sysselsatte i næringa ble redusert med 13 %. Fra 2010 til 2014 gikk antall sysselsatte ned med 1,6 % i snitt per år. I 2016 var nedgangen hele 111 personer, som er 12,5 %. Antall sysselsatte i næringen er nå nede på 0,9 % av alle sysselsatt i Troms. På landsbasis var andelen 1,8 %.

Offentlig virksomhet

Offentlig sektor er stor i Troms og i høy grad bestemmende for aktivitetsnivået i fylket. Nesten halvparten av alle arbeidstakere i fylket er ansatt i offentlig virksomhet, men i 2016 har det kommet en nedgang innen sektoren Offentlig administrasjon, forsvar og sosialforsikring med 120 personer og utgjør 8,7 % av alle sysselsatte i Troms.

2.1.2 Næringer med stabil sysselsetting

<i>Jordbruk, skogbruk og fiske</i>	3,1 % av alle sysselsatte i Troms
<i>Elektrisitet, vann og renovasjon</i>	1,2 % av alle sysselsatte i Troms
<i>Informasjon og kommunikasjon</i>	1,7 % av alle sysselsatte i Troms
<i>Teknisk tjenesteyting, eiendomsdrift</i>	4,5 % av alle sysselsatte i Troms
<i>Personlig tjenesteyting</i>	3,2 % av alle sysselsatte i Troms

2.1.3 Næringer med vekst i antall sysselsatte

Bygge- og anleggsvirksomhet

Fra 2008 – 2010 opplevde næringen en reduksjon i antall sysselsatte på 4,8 %. Etter dette har næringen vokst med 2,6 % i snitt per år, men i 2016 var veksten på 4 % og står for 8,1 % av alle sysselsatte i Troms.

Varehandel, reparasjon av motorvogner

Etter finanskrisa i 2008 ble antall sysselsatte i næringen redusert med 363 personer og har holdt seg stabilt fra 2009 – 2014. I denne perioden er antall sysselsatte i næringen redusert med 4 %. I løpet av 2014 ble det en svak oppgang. På slutten av 2016 utgjorde antall sysselsatte i næringen 12,2 % av alle sysselsatte i Troms.

Overnattings- og serveringsvirksomhet

Fra 2008 – 2009 ble antall sysselsatte innen overnattings- og serveringsvirksomhet redusert med 5,5 %. Etter dette har antall sysselsatte vokst med 4,5 % i snitt per år. I 2016 står næringen for 4 % av alle sysselsatte i Troms og har en høyere andel av de sysselsatte enn snittet for landet.

Forretningsmessig tjenesteyting

I hele perioden 2008 – 2014 er antall sysselsatte i næringen redusert med 3,7 %. Fra 2008 – 2010 i perioden etter finanskrisen ble antall sysselsatte redusert med 14,8 %. Fra 2010 – 2014 økte antall sysselsatte med 3,3 % i snitt per år. I 2016 økte næringen med 230 personer (7,8 %), mye på grunn av vinterturismen, og står for 3,8 % av alle sysselsatte i Troms mot 3,5 % året før.

Offentlig virksomhet

Etter finanskrisen har Offentlig virksomhet samlet økt antall sysselsatte med 7,2. Økningen innen Undervisning har vært på 2,9 %, innen Helse- og sosialtjenester på 5,6 %. Helse har det høyeste antallet sysselsatte og står for til sammen 57 % av alle sysselsatte i offentlig virksomhet, dernest følger undervisning med 23,8 %. Denne sektoren, inklusive Offentlig administrasjon, forsvar og sosialforsikring, sysselsetter 45,1 av alle sysselsatte i Troms. Det er 9,7 % flere enn landsgjennomsnittet.

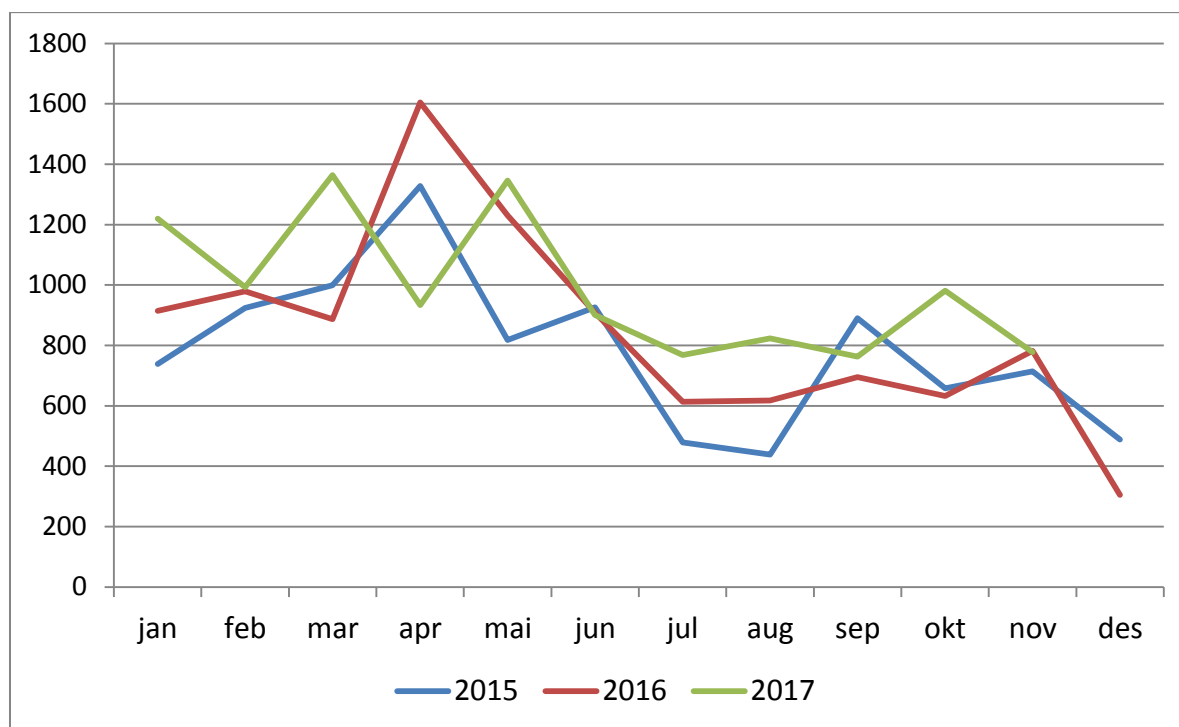
Permitteringer

I november i år var det var det til sammen 59 Helt ledige permitterte og 68 Delvis ledige permitterte i Troms. I forhold til i fjor er det totalt 72 færre permitterte i november i år.

2.2 Stillingsmarkedet

Som det fremgår av figuren nedenfor varierer tilgangen av stillinger i løpet av et år. Den er størst i 1. halvår og reduseres utover året. Tilgangen av stillinger sier noe om etterspørselen etter arbeidskraft og er et uttrykk for aktivitetsnivået i næringslivet.

Figur 7: Tilgang ledige stillinger i Troms, 2015-2017

Kilde: NAV

Hittil i år har tilgangen på stillinger vært 24 % høyere enn i fjor, bl.a. fordi vi nå får stillinger fra HR-systemer og Finn.no.

2.3 Forventet utvikling i de enkelte næringer

2.3.1 Jordbruk, skogbruk og fiske

Jordbruk skogbruk og fiske utgjorde i 4. kvartal 2016 3,1 % av alle sysselsatte, det samme som året før. I Troms er antallet jordbruksbedrifter redusert med 16 % i perioden 2008 – 2013 og antall fiskere med fiske som levevei er redusert med 37 % i perioden 2008 – 2015². Det har vært en langvarig nedadgående trend i næringen.

I følge NAVs bedriftsundersøkelse 2017 forventer næringen en liten vekst i sysselsetting. Oppdrettsnæringen er i sterk vekst og lavere kronekurs har økt konkurransevnen og eksporten. Det forventes at veksten vil øke sysselsettingen noe, men nedgangen innen jordbruk vil fortsette.

Denne næringen har et relativt stort innsalg av utenlandsk arbeidskraft. I følge bedriftsundersøkelsen 2016 svarte 16 %, mot 67 % året før, av virksomhetene som ble spurt at de hadde benyttet utenlandsk arbeidskraft.

Samlet sett forventes stabil utvikling i næringen det kommende året.

2.3.2 Bergverksdrift og utvinning

I 4. kvartal 2015 arbeidet 1061 personer i næringen og den utgjorde 1,3 % av alle sysselsatte i Troms. I 2016 ble det 214 færre ansatte (-20,2 %) og utgjør nå 1 % av alle sysselsatte i Troms, og dermed den næringen med størst nedgang i Troms. Næringen omfatter i hovedsak oljeutvinningsrelatert virksomhet som inntil nylig har vært i kraftig vekst. Sysselsettingsveksten i næringen har vært på 73,1 % fra 2008 – 2014. Men veksten har de siste par årene flatet ut og var på bare på 0,6 % fra 2013 – 2014. Hovedvekten av aktiviteten er i Harstad, men den er også til stede i Tromsø.

I følge bedriftsundersøkelsen 2017 forventer 40 % av bedriftene i denne næringen en netto vekst i sysselsettingen i 2018.

2.3.3 Industri

I 4. kvartal 2016 arbeidet 5 % av alle sysselsatte i Troms i industrien og næringen omfattet 4241 sysselsatte, en nedgang fra året før på 0,8 %. Nær halvparten av de sysselsatte i næringen arbeider innen næringsmiddelindustrien som i hovedsak er fiskeindustri. Næringen eksporterer til utlandet og er konkurranseutsatt og følsom for svingninger på verdensmarkedet. Det kan man se av fallet i sysselsetting i etterkant av finanskrisa i 2008. Fallet i oljeprisen høsten 2014 medførte at den norske krona sank i verdi og dette har ført til økt konkurransekraft og økt eksport av norske varer. Fra 2009 til 2014 økte sysselsettingen med 1,9 % i snitt per år, mens veksten fra 2013 – 2014 var redusert til 0,3 %.

Veksten i næringen er i ferd med å flate ut, men i følge NAVs bedriftsundersøkelse for 2017 forventer om lag 28 % av bedriftene i industrisektoren netto økning i antall ansatte det kommende året.

I fiskerikommunene i Troms er det stor variasjon i sysselsettingen. Næringen har sesongvariasjoner og permitteringer som varierer med råstofftilgangen. Fiskeindustrien i Troms er lokalisert til mindre steder hvor tilgangen på arbeidskraft og alternative arbeidsplasser er begrenset. Dette medfører at det i perioder vil være mangel på arbeidskraft, mens det i andre perioder vil være betydelig ledighet

² Dette er tall fra SSB

på grunn av permitteringer. De siste årene har fiskeindustrien vært avhengig av å rekruttere arbeidskraft fra Finland og Sverige og fra Øst-Europa. I NAVs bedriftsundersøkelse for 2017 svarer 49 % av bedriftene i industrien samlet at de har benyttet utenlandsk arbeidskraft.

Øvrig industri i Troms

De øvrige industrigrenene i Troms er små og sysselsetter få personer. Deler av industrien er eksportrettet og sysselsettingen varierer derfor mye med de internasjonale konjunktorene. En svakere norsk valuta vil kunne medføre økt eksport.

Det forventes en liten økning i sysselsettingen i industrien i 2018. Bransjen selv anslår behov for 70 personer.

2.3.4 Bygge- og anleggsvirksomhet

I 4. kvartal 2016 sto bygge- og anleggsvirksomhet for 8,1 % av alle sysselsatte i Troms. Sysselsettingen økte med 4 % fra året før. I NAVs bedriftsundersøkelse for 2017 svarer 30 % av bedriftene at de forventer en netto oppgang i antall ansatte det kommende året. Det er stor aktivitet innen bygg og anlegg i hele fylket. Det dreier seg om utbedring av infrastruktur, utbygging av kjøpesentra, samt bygging av store bygg, både statlige og kommunale. I november er ledigheten 33 % lavere enn i samme måned i fjor.

I NAVs bedriftsundersøkelse for 2017 melder 17 % av bedriftene at de har mislyktes med å rekruttere de siste tre månedene og at rekrutteringsproblemene skyldes for få kvalifiserte søkere. Mangel på fagarbeidere oppleves som ei stor utfordring og det er nødvendig med bruk av innleid eller utenlandsk arbeidskraft fra EØS-området. På spørsmål om bruk av utenlandsk arbeidskraft svarer 37 % av bedriftene bekreftende. Bransjen selv mener at de vil ansette nærmere 700 personer.

NAV Troms forventer derfor at sysselsettingen vil øke innen bygge- og anleggsvirksomhet til neste år.

2.3.5 Varehandel og reparasjon av motorvogner

Denne næringen er fylkets nest største og omfattet i 4. kvartal 2016 12,2 % av de sysselsatte (10238 personer). I følge NAVs bedriftsundersøkelse for 2017 forventer 11 % av bedriftene som ble spurt økt sysselsetting med drøyt 200 personer.

Det meldes om stor aktivitet innen varehandel i fylket, og ledigheten i bransjen har gått ned med 1,3 % fra oktober i fjor til oktober i år. Omfanget av deltidsarbeid er stort i denne næringen og mange studenter og ungdom er sysselsatt her.

Vi forventer at sysselsettingen vil være økende i bransjen i 2018.

2.3.6 Transport og lagring

I 4. kvartal 2016 omfattet næringa 5,7 % (4806 personer) av alle sysselsatte i fylket og er redusert med 0,1 % fra 2015.

I følge NAVs bedriftsundersøkelse for 2017 forventet 14 % av de spurte ei netto økning i antall ansatte det kommende året. Transportsektoren er i stor grad avhengig av utviklingen i andre næringer som for eksempel varehandel og bygge- og anleggsvirksomhet.

Vi forventer at sysselsettingen innen Transport og lagring vil være stabil i 2018.

2.3.7 Overnattings- og serveringsvirksomhet

I 4. kvartal 2016 utgjorde antall ansatte i denne næringen 4 % av alle ansatte i fylket. Dette er en høyere andel enn snittet for landet.

I følge NAVs bedriftsundersøkelse for 2017 forventer 26 % av bedriftene ei netto økning i antall ansatte det kommende året, og anslår en netto vekst på 150 personer. I samme undersøkelse melder 11 % av bedriftene at de har mislyktes med å rekruttere de siste tre månedene og at de i en del tilfeller måtte ansette noen med lavere kvalifikasjoner enn de ønsket. I stor grad skyldes rekrutteringsproblemene for få kvalifiserte søkere. På spørsmålet om bruk av utenlandsk arbeidskraft svarer 69 % av bedriftene bekreftende.

Det er etablert flere nye hoteller i fylket og det rapporteres om rekordbelegg i hotellnæringa. Konferansemarkedet står for en stor del av denne utviklinga. Det er fortsatt høy aktivitet knytta til vinterturisme. En svakere kronekurs har også bidratt positivt til dette.

NAV Troms forventer noe økt sysselsetting i næringa i 2018.

2.3.8 Finansiering og forsikring

I 4. kvartal 2016 sto næringa for 0,9 % av alle sysselsatte i fylket. I 2008 var andelen 1,4 % og næringa har hatt en nedgang i antall sysselsatte siden da

I følge NAVs bedriftsundersøkelse for 2017 forventer 33 %, av de som svarte, en netto nedgang i antall ansatte det kommende året.

NAV forventer en liten nedgang i sysselsatte i 2018.

2.3.9 Forretningsmessig og teknisk tjenesteyting, eiendomsdrift

Næringa består av forretningsmessig tjenesteyting og teknisk tjenesteyting, eiendomsdrift. Til sammen sto disse to næringene for 12,3 % av alle sysselsatte i Troms i 4. kvartal 2016. En økning fra året før på 4.2 %.

I følge NAVs bedriftsundersøkelse for 2017 forventer 24 % av de som svarte i disse to næringene til sammen ei netto økning i antall ansatte det kommende året.

NAV forventer noe økt sysselsetting i de to næringene til sammen i 2018, særlig innenfor vinterturismen.

2.3.10 Personlig tjenesteyting

I 4. kvartal 2016 sto næringen for 3,2 % av alle sysselsatte i fylket, som i fjor. Dette er ei næring som ikke er særlig følsom for konjunktursvingninger.

I følge NAVs bedriftsundersøkelse for 2017 forventer 27 % av de som svarte ei netto økning i antall ansatt det kommende året. Næringa har heller ikke store problemer med å rekruttere.

Tatt i betraktning av at veksten i sysselsettingen nå ser ut til å ha stoppet opp, forventer NAV stabil sysselsetting i næringen i 2017.

2.3.11 Offentlig tjenesteyting

I 4. kvartal 2016 sto offentlig sektor samlet for 45,1 % av de sysselsatte i fylket, mens andelen på landsbasis er 35,5 %. Næringa består av Helse- og sosialtjenester, undervisning og offentlig

administrasjon, forsvar og sosialtjeneste. Helsesektoren er den største og sysselsetter 57 % av alle innen offentlig sektor. Samlet har sysselsettingen i offentlig sektor vokst med 1,2 % i snitt per år fra 2008 – 2014. Fra 2013 – 2016 var veksten på 0,6 %.

Sektoren er i liten grad påvirket av konjunktssvingninger og har bidratt til stabilitet i sysselsettingen i Troms.

Ledigheten for yrkesgruppene innen offentlig sektor varierer. Behovet for kvalifisert arbeidskraft er stort, men kan sjelden dekkes fullt ut. Dette gjelder særlig i mindre kommuner hvor det ofte mangler kvalifiserte søkere til ledige stillinger, mens de ledige i større kommuner mangler stillinger å søke på.

I NAVs bedriftsundersøkelse for 2017 forventer 6 % av de spurte innen Offentlig forvaltning og forsvar en netto oppgang i antall ansatte. 14 % av de spurte innen undervisning og 1 % innen helse- og sosialtjeneste forventer en netto nedgang i antall ansatte.

Offentlig sektor er stor i Troms og bestemmer i høy grad aktivitetsnivået i fylket. I tillegg er mange ansatt i virksomheter som direkte eller indirekte har det offentlige som hovedmarked for leveranse av varer og tjenester.

Kommuneøkonomien setter klare grenser for lokal aktivitet, men sektoren vil likevel vokse noe som en følge av økende omfang av offentlige tjenester. En aldrende befolkning vil medføre økte oppgaver innen pleie og omsorg. Behovet for kommunale tjenester for barn, ungdom og eldre har vært økende.

En stor arbeidsgiver innen offentlig sektor i fylket er sykehusene. Det er naturlig å forvente en viss økt etterspørsel etter arbeidskraft som følge av turnover og naturlig avgang. Mye av denne etterspørselen retter som mot det nasjonale markedet og vil derfor føre til at flere flytter til fylket.

Veksten i offentlig sektor ser nå ut til å flate ut noe, men NAV Troms forventer en liten økning i sysselsettingen i 2018.

2.4 Forventet endring i sysselsetting fordelt på næringer

Tabell 2: Forventede endringer i sysselsettingen i Troms etter bosted

Næring	Troms	Resultater fra bedriftsundersøkelsen			Forventet endring fra 2016K4 til 2017K4
	2016K4	2017*	Uendret	Oppgang	
Jordbruk, skogbruk og fiske	2 598	60	35	5	
Bergverksdrift og utvinning	847	40	60	0	-50
Industri	4 241	64	32	4	
Elektrisitet, vann og renovasjon	985	68	27	5	
Bygge- og anleggsvirksomhet	6 791	57	37	7	200
Varehandel, reparasjon av motorvogner	10 238	70	30	0	
Transport og lagring	4 806	59	27	14	
Overnattings- og serveringsvirksomhet	3 357	59	33	7	150
Informasjon og kommunikasjon	1 457	44	56	0	
Finansiering og forsikring	777	57	22	22	-30
Eiendomsdrift, forretningsmessig og teknisk tjenesteyting	6 961	49	38	13	150
Off. adm., forsvar, sosialforsikring	7 332	58	24	18	
Undervisning	9 010	65	15	20	
Helse- og sosialtjenester	21 578	63	18	19	250
Personlig tjenesteyting	2 673	50	39	12	
Uoppgitt	399				
I alt	84 050	60	30	10	670

*Resultatene fra bedriftsundersøkelsen er andel av bedriftene som har svart uendret, oppgang eller nedgang.

3. Tilbudet av arbeidskraft

Tilbudet av arbeidskraft (arbeidsstyrken) er definert som summen av antall sysselsatte og antall arbeidsledige. Arbeidsledigheten er resultatet av tilpasningen mellom tilbud og etterspørsel i arbeidsmarkedet. For å kunne si noe om utviklingen i arbeidsledigheten må vi foreta vurderinger av utviklingen av tilbudet av arbeidskraft.

Arbeidsstyrken eller tilbudet av arbeidskraft er avhengig av størrelsen på befolkningen i yrkesaktiv alder og hvor stor andel av befolkningen i yrkesaktiv alder som er i arbeidsstyrken. Andelen av den yrkesaktive befolkningen i alderen 15 – 74 år som er i arbeidsstyrken, kalles yrkesfrekvensen. Yrkesfrekvensene kan variere over tid. Denne variasjonen avhenger av flere variabler, bl.a. etterspørselen etter arbeidskraft, endringer i tiltaksnivået og endringer i utdanningsfrekvensene.

3.1 Befolkningsutvikling

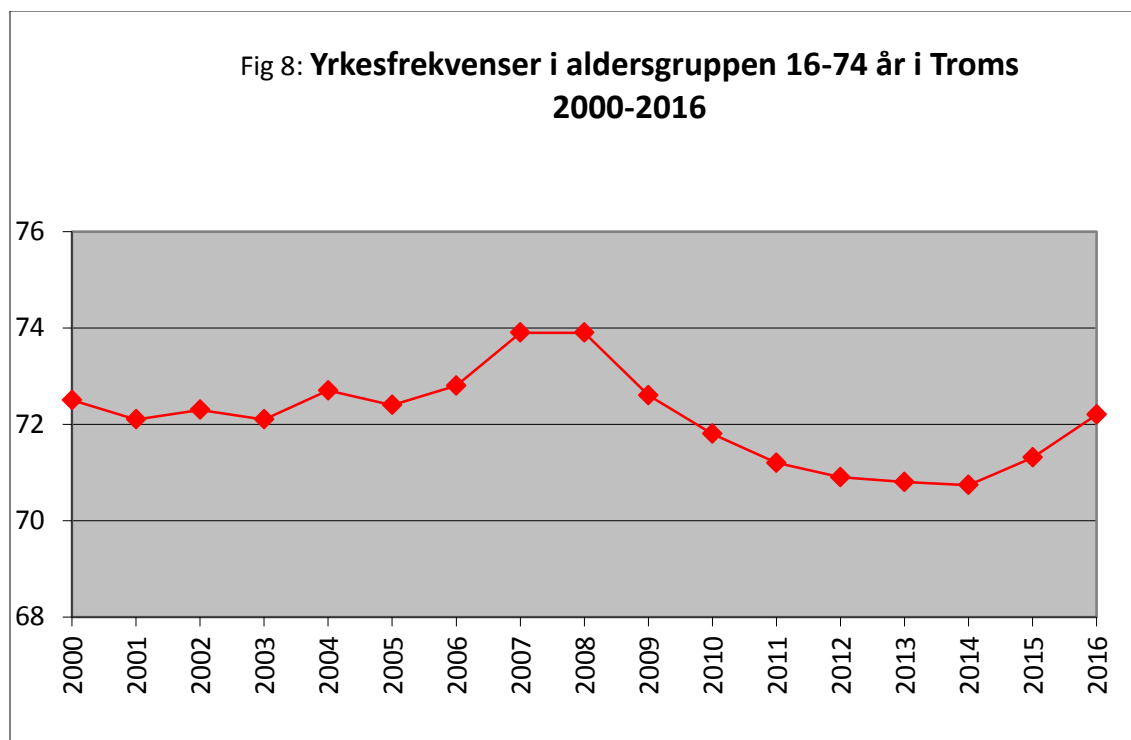
Tall fra statistisk sentralbyrå viser at det var en tilvekst i befolkningen i Troms på 526 personer i 1. halvår 2016. Dette er 52 % mer enn i 1. halvår i 2015 og høyere enn den gjennomsnittlige halvårsveksten fra 2000 til 2016. Netto innflytting innenlands har vært negativ i hele perioden fra tusenårsskiftet. Tall fra Statistisk sentralbyrå viser at per 1. halvår 2016 er netto innflytting inkludert innvandring til fylket høyere enn i 1. halvår 2015.

På grunn av store avstander og begrenset kommunikasjon er det relativt lite pendling mellom nabofylkene. Det er flere av de sysselsatte i fylket som pendler ut av fylket enn som pendler inn.

I 2015 var netto utpendling på 1111 personer, som var 405 færre enn i 2014. I SSB sin framskriving av befolkningen til 1.januar 2017 og 1. januar 2018 er veksten redusert.

3.2 Yrkesfrekvenser

Arbeidsstyrken avhenger av utviklingen i den yrkesaktive befolkningen og av yrkesfrekvensene. Som figuren viser var det en økning i yrkesfrekvensen i Troms fra 2005 til 2008. Etter dette har den sunket frem til 2014. Fra 2014 til 2016 økte yrkesfrekvensen igjen fra 70,6 til 72,2. Tabell 4 nedenfor viser detaljene, bl.a. den gledelige økende yrkesfrekvensen for de under 30 år

Høyere etterspørsel etter arbeidskraft medfører økte yrkesfrekvenser ved at personer som har vært utenfor arbeidsstyrken melder seg eller begynner i arbeid. Når arbeidsmarkedet forverres vil yrkesfrekvensene reduseres, ved at noen personer trekker seg ut av arbeidsstyrken fordi mulighetene for å få arbeid er blitt dårligere. Økt tiltaksnivå vil også trekke i retning av økte yrkesfrekvenser ved at personer som tidligere ikke har vært aktive på arbeidsmarkedet melder seg til NAV kontoret fordi de anser muligheten til å komme på tiltak som høyere når tiltaksomfanget øker. Flere personer under utdanning vil medføre reduserte yrkesfrekvenser.

Tabell 4: Beregnet yrkesfrekvenser (i % av bosatte) etter alder

Aldersgrupper	2015	2016	Endring i %
16-19 år	52,7	56,5	7,1
20-24 år	75,3	75,7	0,6
25-29 år	79,4	83,2	4,7
30-39 år	87,7	87,8	0,1
40-49 år	87,7	88,7	1,1
50-59 år	81,3	82,4	1,4
60-74 år	36,5	36,3	-0,5
Totalt	71,3	72,2	1,2

3.3 Utvikling i arbeidsstyrken framover

Det framgår av tabellen nedenfor at befolkninga i Troms har økt med 1302 personer fra januar 2016 til januar 2017. Veksten i befolkninga har vært varierende de siste 7 år, fra 887 til 1768 personer.

Utvikling i befolkning og nøkkeltall for arbeidsmarkedet i Troms							
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Befolkning 1. januar	157 554	158 650	160 418	162 050	163 453	164 330	165 632
Arbeidsstyrke	83 363	84 275	85 257	86 198	87 576	89 406	
*Sysselsatte etter bosted	82 104	82 749	84 038	84 640	83 676	84 050	
**Delvis ledige	931	914	908	901	910	859	806
**Helt ledige	1 893	1 883	1 960	1 954	1 931	1 855	1 715
**Deltakere på ordinære tiltak	305	326	339	306	330	381	422
*Fra og med 2015 bygger statistikken på nye datakilder. For 4. kvartal 2015 ligger antall sysselsatte på landsbasis i alt 60 000 lavere enn Arbeidskraftundersøkelsen (AKU).							
** Tallene for hvert år er gjennomsnitt hittil i år per oktober							

Kilde: Statistisk Sentralbyrå og NAV

Endringer i arbeidsstyrken kan skyldes endringer i den yrkesaktive befolkning og/eller endringer i yrkesfrekvensen. Endringer i yrkesfrekvensen avhenger av tiltaksnivået, etterspørselen etter arbeidskraft og endringer i utdanningsfrekvensene.

Antallet helt ledige hittil i år per oktober er 8 % lavere enn i fjor, mens antallet i ordinære arbeidsmarkedstiltak er økt med 11,5 %. I følge sesongjusterte tall gikk ledigheta i Troms i år ned hele tiden, fra 2,2 % i januar til 1,6 % i både oktober og november.

Det er ulike metoder for å framskrive arbeidsstyrken. NAV benytter metoden som tar utgangspunkt i befolkningsframskrivingene til Statistisk Sentralbyrå (SSB) for de ulike aldersgruppene. Vi vil gjøre direkte anslag på yrkesfrekvenser i hver aldersgruppe. Anslag over arbeidsstyrken framkommer ved å multiplisere yrkesfrekvens i hver aldersgruppe med befolkningsanslaget i hver aldersgruppe. Summen av dette vil da være prognosen for arbeidsstyrken i fylket. Det er i tråd med de definisjoner av arbeidsstyrken som SSB bruker i sin arbeidskraftundersøkelse (AKU). Imidlertid må det understrekes at det hefter usikkerhet ved prognosen, spesielt knyttet til fastsetting av yrkesfrekvens i hver aldersgruppe.

Bakgrunnen for denne prognosen er at den sesongjusterte ledigheten har falt betydelig i 2017. Selv om forslaget til statsbudsjett for 2018 innebærer et tiltaksnivå som er 7,4 % lavere enn fjorårets, tror vi at veksten i arbeidsstyrken øker noe, særlig i aldersgruppen 20-24 år.

Tabell 5: Prognose for arbeidsstyrken i Troms med justerte yrkesfrekvenser

Alders- grupper	Befolkning 1. jan 2017	Arb.styrke 2016	Yrkesfrek. 2016	Forventa arb.styrke 2017 m/justerte yrkesfrekvenser			Forventa arb.styrke 2018 m/justerte yrkesfrekvenser		
				Befolkning 2017*	Arbeids- styrke	Yrkes- frekvenser	Befolkning 2018*	Arbeids- styrke	Yrkes- frekvenser
				16-19 år	8 524	4 813	56,5	8 425	4 802
20-24 år	11 951	9 049	75,7	11 800	9 086	77,0	11 643	9 082	78,0
25-29 år	11 973	9 959	83,2	12 150	10 328	85,0	12 359	10 505	85,0
30-39 år	20 584	18 080	87,8	20 747	18 257	88,0	21 127	18 591	88,0
40-49 år	22 939	20 349	88,7	22 811	20 302	89,0	22 480	20 007	89,0
50-59 år	21 158	17 437	82,4	21 296	17 676	83,0	21 640	17 961	83,0
60-74 år	26 763	9 721	36,3	26 910	9 957	37,0	27 189	10 060	37,0
i alt	123 892	89 406	72,2	124 138	90 406	72,8	124 656	90 891	72,9

*beregnet gjennomsnitt

4. Tilpasningen på arbeidsmarkedet

4.1 Utviklingen i ledigheten fordelt på yrkesbakgrunn

Tabell 6: Helt ledige etter yrke hittil i år per november og endringer fra 2016

Yrke	Antall helt ledige hittil i 2017 per november	Endring fra 2016 per november	Endring i %
Ledere	21	4	21 %
Ingeniør- og ikt-fag	98	-15	-13 %
Undervisning	49	-2	-3 %
Akademiske yrker	30	-1	-3 %
Helse, pleie og omsorg	161	11	8 %
Barne- og ungdomsarbeid	82	-22	-21 %
Meglere og konsulenter	37	1	2 %
Kontorarbeid	112	-18	-14 %
Butikk- og salgsarbeid	173	-33	-16 %
Jordbruk, skogbruk og fiske	75	-1	-2 %
Bygg og anlegg	180	-24	-12 %
Industriarbeid	221	-17	-7 %
Reiseliv og transport	190	-36	-16 %
Serviceyrker og annet arbeid	171	-6	-3 %
Ingen yrkesbakgrunn eller uoppgitt	85	1	1 %
I alt	1 686	-159	-9 %

Som figuren over viser er antallet ledige per november 2017 9 % lavere sammenlignet med samme periode i fjor. Den største nedgangen er innen Barne- og ungdomsarbeid (-21 %), mens Reiseliv og Transport samt Butikk- og salgsarbeid begge har en nedgang på 16 %. Den største prosentvise økningen i ledigheten er innen Ledere (21 %).

Stramhetsindikatoren nedenfor viser forholdet mellom helt ledige og ledige stillinger og er et uttrykk for hvor stramt arbeidsmarkedet er. Jo færre helt ledige per ledig stilling, jo strammere er arbeidsmarkedet. Hittil i 2017 per november var det i alt 1,7 helt ledige per ledig stilling.

Arbeidsmarkedet er strammere enn for samme periode i fjor (2,1). Helt ledige er redusert med 9 % og ledige stillinger er økt med 9,1 %. Arbeidsmarkedet er som vanlig strammest innen Undervisning og Helse- pleie og omsorg, og minst stramt innen Industri og primærnæringene.

I NAVs bedriftsundersøkelse for 2017 ble det gjort estimater som viser at det er vanskelig å få tak i arbeidskraft. I 1. kvartal 2017 hadde bedriftene i Troms rekrutteringsproblemer som kan tallfestes til en mangel på 2225 personer. Tilsvarende tall for 2015 var 1250 og 2016 var 1400 personer. Mangelen på arbeidskraft var klart størst innen Helse- og sosialtjeneste og Bygge- og anleggsvirksomhet.

Tabell 7: Stramhetsindikator - helt ledige etter yrkesbakgrunn i forhold til ledige stillinger.

	Stramhetsindikator					
	Helt ledige etter yrkesbakgrunn, gj.snitt hittil i år		Tilgang stillinger etter yrke, gj.snitt hittil i år		Antall helt ledige per ledig stilling, gj.snitt hittil i år	
	okt. 15	okt. 16	okt. 15	okt. 16	okt. 15	okt. 16
Ledere	17	17	11	10	1,5	1,8
Ingeniør- og ikt-fag	102	114	33	39	3,1	2,9
Undervisning	61	52	108	127	0,6	0,4
Akademiske yrker	32	31	39	46	0,8	0,7
Helse, pleie og omsorg	168	151	253	256	0,7	0,6
Barne- og ungdomsarbeid	121	107	41	42	2,9	2,5
Meglere og konsulenter	33	36	16	24	2,1	1,5
Kontorarbeid	148	132	35	34	4,2	3,8
Butikk- og salgsarbeid	225	208	54	68	4,2	3,1
Jordbruk, skogbruk og fiske	88	76	11	10	7,8	7,5
Bygg og anlegg	194	206	48	77	4,1	2,7
Industriarbeid	226	236	27	30	8,5	8,0
Reiseliv og transport	230	228	59	66	3,9	3,5
Serviceyrker og annet arbeid	191	177	75	72	2,6	2,5
Ingen yrkesbakgrunn eller uoppgitt	96	84	10	9	9,4	9,9
I alt Troms	1 931	1 855	820	908	2,4	2,0

Kilde: NAV

5. Prognose over registrert ledighet

Tabell 8: Prognose for ledighet 2018														
	des	jan	feb	mar	apr	mai	jun	jul	aug	sep	okt	nov	des	per nov.
Ledige 2017	1803	1968	1835	1786	1765	1633	1655	1820	1762	1516	1405	1401		1686
	2017	2018												
	des	jan	feb	mar	apr	mai	jun	jul	aug	sep	okt	nov	des	Snitt 2018
Prognose 2018	1500	1600	1550	1550	1500	1450	1500	1750	1650	1550	1550	1550	1550	1563

Kilde: NAV Troms

Prognosen for registrert ledighet er utarbeidet på bakgrunn av prognoser for sysselsettingen og arbeidsstyrken. Det er forventet at sysselsettingen i offentlig sektor vil øke noe til neste år. I privat sektor forventes det økt sysselsetting innen Bygge- og anleggsvirksomhet, Overnattings- og serveringsvirksomhet og innen Forretningsmessig tjenesteyting samt Varehandel. Totalt forventes det en økning i sysselsettingen på 0,8 % neste år, som er litt lavere enn snittet de tre siste årene.

NAV anslår i sin prognose en ledighetsrate i Troms på 1,8 % i 2018. Vi forventer at ledigheten er lavere i 1. halvår 2018 enn den har vært i år og at den øker litt i 2. halvår. I tillegg vil offentlig sektor sin store andel av sysselsettingen ha betydning.

I NAV sin bedriftsundersøkelse i Troms estimerer bransjene et behov for 2225 flere ansettelse.

I følge vår prognose vil ledighetsraten til neste år bli omtrent som i år, med en litt annen fordeling mellom 1. og 2. halvår enn i år.